

*O przekładzie "Z babcią za rękę" Karoliny Kusek na język ukraiński.
Refleksje translatorskie*

W ciągu ostatnich kilku lat translatoryka intensywnie rozszerza granicy swoich zainteresowań. Wielkie spektrum prac poświęcono problemom z zakresu teorii tłumaczenia, osobliwościom praktycznego zrealizowania międzyjęzykowych komunikacji, lingwistycznym koncepcjom nieprzekładności, psychoemocjonalnym aspektom translatorskiej nauki. Dostępne są liczne monografie i artykuły.

Na Ukrainie teorią przekładu zajmuje się cały szereg naukowców (С. Ковганюк, В. В.Коптілов, Б.Г. Крися, А. Содомора), którzy najczęściej traktują przekład jako najważniejszy etap komunikacji międzynarodowej, jako główny element duchownego wzajemnego poznania, współprzenikania każdej nacji, dekodowanie jej sakralnych obrazów i sensów. A przecież tłumaczenie to nie tylko nowa interpretacja oryginału czy pragnienie do kongenialności, to najpierw droga poznania innej kultury, osoby, duszy, innego systemu widzenia świata i rzeczywistości. I bardzo często tłumaczenie żyje swoim własnym życiem w nowym środowisku, wśród innych komunikantów językowych.

Tematem dzisiejszych refleksji translatorskich będzie tomik poezji dla dzieci " Z babcią za rękę" znanej i poczytnej poetki, Karoliny Kusek, która tym razem odkryła swoje serce ukraińskim dzieciom.

Na Ukrainie jest to pierwsze spotkanie czytelników z twórczością wspaniałej mistrzyni słowa. I tym większa przyjemność głębokiego poznania i rozumienia dziecięcej duszy.

„Пегасові лошата”, jak nazywa swoje wiersze poetka, przybyły w przekładzie na język ukraiński aby pokazać *дорогу до дитячого сердечка*, aby ofiarować *свої краєвиди і час у вікні з маргариток*, aby spacerować *далеко, далеко, за ліси, за ріки, за дитинства...пагорки*.

Nie trzeba bowiem być bardzo wnikliwym krytykiem i nie wiem jak bardzo doświadczonym tłumaczem, by zauważyć, że wiersze o starej, kruchusieńkiej tkaczce, o śpiewającej nad kołyską lipie, o nieufającym gołębie, o siwku z sercem dla dzieci, o samotnym rumianku, dobrym strachu, płaczącej wierzbie – to w istocie przypowieści o nas samych, o naszym życiu. To do nas mają

trafić ich niezwykle mądre przesłania. A jednocześnie nie ma w tych wierszykach nawet odrobiny nudnego moralizowania. Tłumaczenie tych mądrości dla dzieci i dorosłych to sama przyjemność. Głównym celem było takie oddanie polskiej treści w obcym języku, by dało się odczytać i zrozumieć mądrą prostotę autorki i jej niezwykłą serdeczność. Bo w każdym wieku warto pamiętać, że nie ma prostej drogi do serca dziecka, nie ma czegoś ważniejszego, niż oddawanie swego ciepła i miłości ludziom:

*Не згортай долоньки в кулачок пустий
не згортай онуку.
Відкрий їх широко людям
бо давати – то ціла наука.*

A gdyby ktoś chciał powiedzieć ukraińskim czytelnikom, że:

*Поле це,[...],
родючої землі окраєць,
то батьківщина моя рідна.
Ціле життя моє.*

- również odsyłam go do poezji K. Kusek „Z babcią za rękę” , w której ogrodzie żyje duch Polski, jej cudowne krajobrazy i sławetne tradycje. W przekładzie na język ukraiński równie silnie odczuwa się głęboki związek poetki z rodzimym krajem:

*Якби навіть у натхнення хвилини
шрифти комп'ютерні вплела у свої рими
і так зостану в тіні пальців липових
поета Яна з Чорнолісу...*

Niezwykłą magią codzienności przepełnione są wiersze polskiej autorki. Lubi ona splatać je z tęczyowych nitek i z grzywy Pegaza, udaje się jej wysiewać ziarenka słów i płynąć paperową łodeczką do serc wnuków. A zarazem nie zapomina podać okruszek gołąbkowi, uprać koszulę dziadka, pilnować Azorka, Siwka i Stracha, podziwiać taniec wiatru i topoli, zachwycać się ulewą kolorów.

W tej książce ukraiński miłośnicy poezji odnajdą dużo ciepła, słońca i światła: *szal rąk, żółty bochen chleba, złote ziarno, pachnące mleko, połyskująca*

w słońku rzekę, kolorową łękę. To wszystko przepełnione zostało życiem, naturą i miłością.

Ale w centrum poetyckiej wersyfikacji Karoliny Kusek pozostaje obraz babci, jako przewodnika po magicznym świecie szczęśliwego dzieciństwa. Z niezwykłą przenikliwością została tu namalowana każda zmarszczka na jej twarzy, każda łza i uśmiech:

*У бабці таке біле волосся,
немов його притрусилу сніжинки
всіх її зим і весен.*

*Немов у нього вплелося
усе її бабине літо осіннє...*

Właściwie postać babci w procesie tłumaczenia pozbawiona jest jakiegokolwiek modyfikacji, bowiem odczytywana jest na poziomie podświadomych kontekstów, ma głębokie korzenie w naszym emocjonalno-intelektualnym życiu.

W pracy nad przekładem poezji „Z babcią za rękę” K. Kusek wyodrębniłam dla siebie trzy rodzaje kierunków: dla dzieci, dla dzieci i dorosłych oraz więcej niż dla dorosłych i niż dla dzieci. Maluchom najpierw spodobają się *Gołąb, Azorek, Siwek* i *Strach*; mądre przesłania dla dorosłych zawierają wiersze: *Tkaczka, Wasze słowa, Do wnuka, Lipa, Wiatrak* i t.d.; a oczy dorosłych najczęściej zatrzymują swój wzrok na rozmyśleniach poetki o *Rzece* życia, o swoich *Twarzach*, o czekaniu w *Ulewie*, o filozofii ludzkiego *Pola*.

Wydaje się, że już nic więcej powiedzieć w poezji dla dzieci nie można. A jednak Karolinie Kusek udało się tego dokonać. Wiersze z tomu „Z babcią za rękę” zdecydowanie wykraczają poza ramy definicji gatunku. Warto tu powiedzieć o szczególnym emocjonalno-dydaktycznym charakterze wierszy pani Kusek, jakby to były takie małe traktaty o życiu, miłości, rzeczach codziennych i pojęciach wiecznych, o postaciach małych i dużych, starych i nowych. Każdy znajdzie tu swój świat wspaniałych obrazów, swoją ulubioną poezję.

Przekład istnieje wiele stuleci będzie istniał zawsze. Dążenie człowieka do interpretacji, do przekładanie myśli, wrażeń, uczuć i obrazów, nie kieruje się żadnymi teoriami. Przekład – to jednocześnie wypróbowanie cudzego i wypróbowanie cudzym, to odwieczna walka między swoistością i cudzością, głównym celem której są serca czytelników. Przekład „Z babcią za rękę” („З бабусяю за руку”) K. Kusek to dążenie do przybliżenia drugiego języka tak, by w obcym języku można było poznać Polskę w najprzyjemniejszy sposób, rozkoszując tomikiem cudownych wierszy Karoliny Kusek po ukraińsku.